

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 11. decembra 2012*

„Neizpolnitev obveznosti države — Državne pomoči — Sodba Sodišča, s katero je bila ugotovljena neizpolnitev obveznosti — Ugovor nedopustnosti — Člen 228(2) ES in člen 260(2) PDEU — Neizvršitev — Denarne sankcije“

V zadevi C-610/10,

zaradi tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti na podlagi člena 260(2) PDEU, vložene 22. decembra 2010,

Evropska komisija, ki jo zastopata B. Stromsky in C. Urraca Caviedes, agenta, z naslovom za vročanje v Luxembourg,

tožeča stranka,

proti

Kraljevini Španiji, ki jo zastopa N. Díaz Abad, agentka,

tožena stranka,

ob intervenciji

Češke republike, ki jo zastopajo M. Smolek, D. Hadroušek in J. Očková, agenti,

intervenientka,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi V. Skouris, predsednik, K. Lenaerts, podpredsednik, A. Tizzano, M. Ilešič, T. von Danwitz in J. Malenovský, predsedniki senatov, U. Løhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev (poročevalec), sodniki, C. Toader, sodnica, in J.-J. Kasel, sodnik,

generalni pravobranilec: J. Mazák,

sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 12. junija 2012,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 6. septembra 2012

izreka naslednjo

* Jezik postopka: španščina.

Sodbo

- 1 Evropska komisija s tožbo Sodišču predlaga, naj:
 - ugotovi, da Kraljevina Španija s tem, da ni sprejela vseh ukrepov, potrebnih za izvršitev sodbe z dne 2. julija 2002 v zadevi Komisija proti Španiji (C-499/99, Recueil, str. I-6031), ki se nanaša na zagotovitev vračila pomoči, ki so bile z Odločbo Komisije 91/1/EGS z dne 20. decembra 1989 v zvezi s pomočmi, ki so jih španska centralna vlada in vlade več avtonomnih skupnosti dodelile skupini MAGEFESA, proizvajalki kuhinjskih pripomočkov iz nerjavnega jekla in malih električnih aparatov (UL 1991, L 5, str. 18) razglašene za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgom, ni izpolnila obveznosti na podlagi te odločbe in člena 260(1) PDEU;
 - Kraljevini Španiji naloži, naj Komisiji plača denarno kazen 131.136 EUR za vsak dan zamude pri izvršitvi zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji, in sicer od razglasitve sodbe v tej zadevi do izvršitve navedene sodbe Komisija proti Španiji;
 - Kraljevini Španiji naloži, naj Komisiji plača pavšalni znesek, ki se določi tako, da se dnevni znesek 14.343 EUR pomnoži s številom dni trajanja kršitve od razglasitve zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji do razglasitve sodbe v tej zadevi ali do dneva prenehanja kršitve te države članice, in
 - Kraljevini Španiji naloži plačilo stroškov.

I – Dejansko stanje

- 2 Komisija je 20. decembra 1989 sprejela Odločbo 91/1, s katero je razglasila pomoči, ki so jih španska centralna vlada in vlade več avtonomnih skupnosti dodelile podjetjem skupine Magefesa v obliki posojilnih jamstev, posojil po netržnih pogojih, nepovratnih pomoči in subvencioniranja obresti, za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgom.
- 3 V tej zadevi skupino Magefesa sestavljajo štiri industrijska podjetja, ki izdelujejo proizvode za gospodinjstvo, in sicer Industrias Domésticas SA (v nadaljevanju: Indosa), Cubertera del Norte SA (v nadaljevanju: Cunosa), Manufacturas Gur SA (v nadaljevanju: GURSA) in Manufacturas Inoxidables Gibraltar SA (v nadaljevanju: MIGSA).
- 4 Pomoči, ki so bile z Odločbo 91/1 razglašene za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgom, se glede pomoči, ki jih je odobrila Baskovska avtonomna skupnost, delijo na:
 - posojilno jamstvo v višini 300 milijonov ESP, neposredno dodeljeno podjetju Indosa;
 - posojilno jamstvo v višini 672 milijonov ESP, dodeljeno podjetju Fiducias de la cocina y derivados SA, družbi za upravljanje, ki je bila ustanovljena v Baskiji z namenom dodelitve navedenih pomoči podjetjem skupine Magefesa, in
 - subvencioniranje obresti v višini 9 milijonov ESP.
- 5 S to odločbo so bili španski organi pozvani zlasti k umiku posojilnih jamstev, preoblikovanju ugodnih posojil v običajne kredite in zagotovitvi vračila nepovratnih pomoči.

II – Sodba Komisija proti Španiji

- 6 Komisija je 22. decembra 1999 v skladu s členom 88(2), drugi pododstavek, ES vložila tožbo zaradi neizpolnitve obveznosti proti Kraljevini Španiji, v kateri je predlagala, naj se ugotovi, da ta država ni pravočasno sprejela ukrepov, potrebnih za uskladitev zlasti z Odločbo 91/1.
- 7 Sodišče je v zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Španiji razsodilo med drugim, da Kraljevina Španija ni izpolnila obveznosti sprejetja ukrepov, potrebnih za uskladitev z navedeno odločbo v delu, v katerem so bile s to odločbo pomoči, dodeljene podjetjem Indosa, GURSA, MIGSA in Cunosa, razglašene za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgom.

III – Predhodni postopek

- 8 Komisija in Kraljevina Španija sta po zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Španiji izmenjali obsežno korespondenco glede izvršitve te sodbe.
- 9 Iz spisa, predloženega Sodišču, je razvidno, da je bil 19. aprila 1994 začet stečajni postopek v zvezi s podjetjem Indosa, vendar je to nadaljevalo svoje dejavnosti.
- 10 Španski organi so v odgovor na zahteve Komisije za informacije z dne 25. marca in 27. julija 2004 ter 31. januarja 2005 z dopisom z dne 31. marca 2005 med drugim navedli, da je bil dogovor o načinu prenehanja podjetja Indosa odobren 29. septembra 2004, da se je ta odobritev izpodbijala, ne da bi to imelo suspenzivni učinek, in da se je tako unovčenje sredstev podjetja Indosa lahko začelo.
- 11 Komisija je z dopisoma z dne 5. julija in 16. decembra 2005 poudarila, da podjetje Indosa približno tri leta po izreku zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji še vedno nadaljuje svoje dejavnosti, da se postopek unovčenja sredstev tega podjetja še ni začel in da še ni bila zagotovljena vrnitev nezakonite pomoči. Poleg tega je ta institucija zahtevala, naj podjetje Indosa preneha opravljati dejavnosti in naj se unovčenje sredstev tega podjetja opravi najpozneje do 25. januarja 2006.
- 12 Komisija je tega leta 2006 menila, da se je Odločba 91/1 izvršila glede podjetij GURSA, MIGSA in Cunosa, saj so ta prenehala opravljati svoje dejavnosti, njihova sredstva pa so bila prodana po tržni ceni.
- 13 Kraljevina Španija je z dopisom z dne 30. maja 2006 navedla, da je dogovor o načinu prenehanja podjetja Indosa postal dokončen 2. maja 2006.
- 14 Toda Komisija je v vrsti dopisov, med drugim z dne 18. oktobra 2006, 27. januarja 2007 in 26. septembra 2008, trdila, da podjetje Indosa ni dejansko prenehalo opravljati dejavnosti in da njegova sredstva niso bila unovčena. Iz informacij, ki jih je predložila Kraljevina Španija, naj bi bilo razvidno, da so se dejavnosti podjetja Indosa nadaljevale prek njegove hčerinske družbe v stoddstotni lasti, Compañía de Menaje Doméstico SL (v nadaljevanju: CMD), ki jo je stečajni upravitelj podjetja Indosa ustanovil za trženje proizvodnje podjetja in na katero so bila prenesena vsa sredstva in zaposleni tega podjetja. Ker je Komisija menila, da sredstva podjetja Indosa niso bila prenesena po odprtem in preglednem postopku, je ugotovila, da družba CMD nadaljuje subvencionirano dejavnost in da je zato treba za dejansko izvršitev Odločbe 91/1 zagotoviti, da družba CMD vrne nezdružljive pomoči.
- 15 Kraljevina Španija je odgovorila z vrsto dopisov, vključno z dopisi z dne 8. oktobra in 13. novembra 2008 ter z dne 24. julija in 25. avgusta 2009, iz katerih je razvidno, da je družba CMD 30. junija 2008 vložila predlog za začetek stečajnega postopka in da so njeni stečajni upravitelji vložili predlog za kolektivno odpoved pogodb o zaposlitvi vseh zaposlenih, ki ga je pristojno nacionalno sodišče sprejelo.

- 16 Komisija je z dopisi z dne 18. avgusta ter 7. in 21. septembra 2009 zahtevala, naj se ji pošlje natančen časovni raspored, iz katerega bodo razvidni točen datum prenehanja dejavnosti družbe CMD in izčrpnije informacije o postopku prodaje njenih sredstev, vključno z dokazom, da je bila ta prodaja opravljena po tržnih pogojih. Ta institucija je od Kraljevine Španije zahtevala tudi, naj ji predloži dokaze, da so bile pomoči, ki so bile razglašene za nezdružljive, vpisane v pasivo družbe CMD kot terjatve do stečajne mase.
- 17 Kraljevina Španija je z dopisi z dne 21. septembra ter 13. in 21. oktobra 2009 v bistvu odgovorila, da je družba CMD 30. julija 2009 prenehala opravljati dejavnosti, vendar Komisiji ni poslala natančnega časovnega rasporeda, ki ga je ta zahtevala.
- 18 Nekdanji zaposleni družbe CMD so 3. septembra 2009 ustanovili družbo z omejeno odgovornostjo z udeležbo delavcev Euskomenaje 1870 SLL (v nadaljevanju: Euskomenaje), ki proizvaja in trži kuhinjske pripomočke in male električne aparate.
- 19 Po ustanovitvi navedene družbe so stečajni upravitelji družbe CMD odobrili začasen prenos sredstev te družbe na družbo Euskomenaje do konca stečajnega postopka v zvezi z družbo CMD.
- 20 Komisija je 23. novembra 2009 Kraljevini Španiji v skladu s členom 228(2) ES poslala uradni opomin. V tem opominu je Komisija navedla, da si po seznanitvi s stališči te države članice ali če ta država ne bo podala stališč, pridržuje pravico, da v skladu s to določbo po potrebi izda obrazloženo mnenje.
- 21 Kraljevina Španija je 26. januarja 2010 odgovorila na uradni opomin in navedla, da sta podjetje Indosa in družba CMD v stečaju in da sta prenehala opravljati dejavnosti.
- 22 Komisija je 22. marca 2010 Kraljevini Španiji poslala dodatni uradni opomin, s katerim jo je na podlagi člena 260(2) PDEU pozvala, naj ji v roku dveh mesecev od njegovega prejema predloži svoja stališča. Komisija je v tem dodatnem uradnem opominu pojasnila, da si po seznanitvi s stališči te države članice ali če ta država ne bo podala stališč, pridržuje pravico do uvedbe postopka pred Sodiščem v skladu s to določbo.
- 23 Kraljevina Španija je z dopisoma z dne 2. in 9. junija 2010 opisala, kaj je storila za izvršitev zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji. Navedla je zlasti, da Baskovska avtonomna skupnost ni navedena na seznamu upnikov družbe CMD za pomoči, ki so bile z Odločbo 91/1 razglašene za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgom, da pa se bo udeležila stečajnega postopka in zahtevala, naj se na seznam terjatev vpiše terjatev v zvezi z navedenimi pomočmi. Ta avtonomna skupnost je 10. junija 2010 prijavila terjatev 16 828,34 EUR. To prijavo je nato večkrat popravila, po zadnji prijavi z dne 7. decembra 2011 pa višina zadevne terjatve znaša 22.683.745 EUR.
- 24 Kraljevina Španija je z dopisom z dne 7. julija 2010 Komisiji poslala načrt poteka stečajnega postopka v zvezi z družbo CMD in sklep pristojnega nacionalnega sodišča z dne 22. junija 2010 o odobritvi tega načrta. Iz tega sklepa je razvidno, da nezakonitih pomoči ni med priznanimi terjatvami. Ta načrt poleg tega določa, da je treba vsa sredstva družbe CMD prodati njenim upnikom, to je zlasti zaposlenim družbe CMD, za delni pobot njihovih terjatev, razen če se v petnajstih dneh od objave tega načrta predloži boljša ponudba.
- 25 Ker pojasnila Kraljevine Španije Komisije niso prepričala, je vložila to tožbo.
- 26 S sklepom predsednika Sodišča z dne 13. maja 2011 je bila Češki republiki dovoljena intervencija v podporo predlogom Kraljevine Španije.

IV – Dogodki po vložitvi tožbe pri Sodišču

- 27 Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbao (Španija) je s sklepom z dne 12. januarja 2011 odredilo prenehanje dejavnosti družbe CMD in zaprtje njenih poslovnih prostorov.
- 28 Baskovska avtonomna skupnost je 3. marca 2011 pri navedenem sodišču vložila zahtevo, naj se ustavijo dejavnosti družbe Euskomenaje, ki se opravljajo v prostorih družbe CMD.
- 29 Navedena skupnost je 10. marca 2011 vložila pritožbo zoper sklep z dne 22. junija 2010 o odobritvi načrta poteka stečajnega postopka v zvezi z družbo CMD.
- 30 Audiencia Provincial de Bizkaia (Španija) je s sklepom z dne 16. januarja 2012 navedeni sklep razveljavilo in odredilo unovčenje sredstev družbe CMD v pogojih konkurence, ki je svobodna, pregledna in odprta za tretje osebe.
- 31 S sklepom Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbao z dne 4. aprila 2012 je bila terjatev Baskovske avtonomne skupnosti v znesku 22.683.745 EUR vpisana v pasivo družbe CMD.

V – Dopustnost

A – *Trditve strank*

- 32 Kraljevina Španija ob podpori Češke republike izpodbija dopustnost te tožbe, ker naj ji Komisija ne bi poslala obrazloženega mnenja v skladu s členom 228(2) ES, ki naj bi se uporabljal v tej zadevi, saj je bil postopek uveden 20. novembra 2009, to je pred začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe. Po tej določbi naj bi se zadevni državi članici poslal uradni opomin in naj bi se ji vročilo obrazloženo mnenje.
- 33 Kraljevina Španija trdi, da če bi bilo mogoče člen 260(2) PDEU razlagati tako, da odpravlja fazo, povezano z izdajo obrazloženega mnenja, bi bila retroaktivna uporaba te določbe za postopek, uveden pred začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe, v nasprotju z načeli pravne varnosti, prepovedi retroaktivnosti predpisov, ki določajo strožje sankcije, in zakonitosti v kazenskem pravu.
- 34 Iz točke 42 sodbe z dne 4. julija 2000 v zadevi Komisija proti Grčiji (C-387/97, Recueil, str. I-5047) naj bi bilo razvidno tudi, da se pravila iz nove določbe pogodbe uporabijo le, če so bile vse faze predhodnega postopka opravljene po začetku veljavnosti te pogodbe.
- 35 Poleg tega naj protokol št. 36 o prehodni ureditvi, ki je priložen Pogodbi DEU, ne bi vseboval določbe, ki dovoljuje uporabo člena 260(2) PDEU za postopek, uveden pred začetkom veljavnosti te pogodbe.
- 36 Kraljevina Španija podredno trdi, da člena 260(2) PDEU ni mogoče razlagati tako, da je bila faza, povezana z izdajo obrazloženega mnenja, izločena iz predhodnega postopka. Nasprotna razlaga naj bi zmanjšala obseg procesnih jamstev in pravico zadevne države članice do obrambe.
- 37 Še bolj podredno ta država članica navaja, da člen 288, prvi odstavek, PDEU, v skladu s katerim institucije Evropske unije za izvajanje svojih pristojnosti sprejemajo uredbe, direktive, sklepe, priporočila in mnenja, zahteva, da je treba v postopku, ki ga določa člen 260(2) PDEU, izdati obrazloženo mnenje.
- 38 Komisija predlaga, naj se ugovor nedopustnosti, ki ga je vložila Kraljevina Španija, zavrne.

B – *Presoja Sodišča*

- 39 Pred začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe je bil postopek zaradi neizpolnitve obveznosti zaradi neizvršitve sodbe Sodišča o ugotovitvi neizpolnitve obveznosti države članice iz prava Unije urejen s členom 228(2) ES.
- 40 V besedilu te določbe je navedeno, da če Sodišče ugotovi, da katera od držav članic ni izpolnila obveznosti iz Pogodbe ES, in nato Komisija meni, da zadevna država članica ni sprejela ukrepov, potrebnih za izvršitev sodbe Sodišča o ugotovitvi te neizpolnitve obveznosti, Komisija, potem ko tej državi da možnost za predložitev pripomb, poda obrazloženo mnenje in v njem podrobno navede, glede česa država članica ni izvršila sodbe Sodišča.
- 41 Predhodni postopek iz člena 228(2) ES sta tako sestavljali dve zaporedni fazi, in sicer uradni opomin zadevni državi članici in izdaja obrazloženega mnenja, ki se je naslovlilo nanjo.
- 42 Od začetka veljavnosti Lizbonske pogodbe člen 260(2) PDEU določa, da če Komisija meni, da država članica ni sprejela potrebnih ukrepov za izvršitev sodbe Sodišča o ugotovitvi neizpolnitve obveznosti, lahko pri Sodišču vloži tožbo, potem ko tej državi da možnost za predložitev stališča.
- 43 Kot je razvidno iz besedila člena 260(2) PDEU, je ta določba spremenila potek predhodnega postopka, tako da je odpravila fazo, povezano z izdajo obrazloženega mnenja. Od tedaj ta postopek vsebuje zgolj eno fazo, in sicer uradni opomin zadevni državi članici.
- 44 Pri tej tožbi se postavlja vprašanje, ali je predhodni postopek, ki se je začel pred začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe 1. decembra 2009, vendar poteka še po tem dnevu, urejen s členom 228(2) ES ali členom 260(2) PDEU.
- 45 Glede tega je treba spomniti, da se v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča na splošno šteje, da se postopkovna pravila uporabljajo na dan začetka njihove veljavnosti (sodbe z dne 8. julija 2010 v zadevi Komisija proti Italiji, C-334/08, ZOdl., str. I-6869, točka 60; z dne 29. marca 2011 v združenih zadevah ArcelorMittal Luxembourg proti Komisiji in Komisija proti ArcelorMittal Luxembourg in drugim, C-201/09 P in C-216/09 P, ZOdl., str. I-2239, točka 75 in navedena sodna praksa; z dne 29. marca 2011 v zadevi ThyssenKrupp Nirosta proti Komisiji, C-352/09 P, ZOdl., str. I-2359, točka 88, in z dne 14. februarja 2012 v zadevi Toshiba Corporation in drugi, C-17/10, točka 47).
- 46 Določbe, ki urejajo potek predhodnega postopka in natančno določajo zlasti njegove faze, pa spadajo v postopkovna pravila, ki se uporabljajo na tem področju. Uradni opomin zadevni državi članici in obrazloženo mnenje, naslovljeno na to državo, sta namreč le postopkovni sredstvi, namenjeni zagotavljanju spoštovanja obveznosti te države, da sprejme ukrepe za izvršitev sodbe Sodišča, s katero je bila ugotovljena neizpolnitev obveznosti. Faze tega postopka se tako same po sebi ne nanašajo na obveznosti držav članic, ki izvirajo iz Pogodb, niti na sankcije, ki se jim lahko naložijo, če obveznosti ne izpolnijo.
- 47 Pravila o poteku predhodnega postopka iz člena 260(2) PDEU so zato postopkovna pravila, ki se kot taka uporabljajo od začetka veljavnosti te določbe. Iz tega je razvidno, da se ta pravila uporabljajo v vseh tožbah zaradi neizpolnitve obveznosti, vloženih po začetku njihove veljavnosti, in to ne glede na to, ali se je predhodni postopek začel pred tem.
- 48 Načela pravne varnosti, prepovedi retroaktivnosti strožjih sankcij in zakonitosti v kazenskem pravu, na katera se sklicuje Kraljevina Španija, ne omajajo zgoraj navedenih ugotovitev.

- 49 V zvezi z načelom pravne varnosti je treba spomniti, da zahteva, da ureditev Unije osebam, na katere se nanaša, omogoči, da se natančno seznanijo z obsegom obveznosti, ki jim jih nalaga, in da se lahko nedvoumno seznanijo s svojimi pravicami in obveznostmi ter ukrepajo v skladu z njimi (zgoraj navedena sodba ArcelorMittal Luxembourg proti Komisiji in Komisija proti ArcelorMittal Luxembourg in drugi, točka 68).
- 50 Glede tega je treba poudariti, da so bile države članice v celoti seznanjene z obveznostjo sprejetja ukrepov za izvršitev sodbe Sodišča o ugotovitvi neizpolnitve obveznosti države in morebitnimi posledicami neizpolnitve te obveznosti, saj so bile te določene v primarnem pravu Unije že pred začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe. Države članice se v teh okoliščinah ne morejo sklicevati na načelo pravne varnosti, da bi nasprotovale takojšnji uporabi novih postopkovnih pravil iz člena 260(2) PDEU.
- 51 Prav tako je treba glede načel prepovedi retroaktivnosti strožjih določb in zakonitosti v kazenskem pravu ugotoviti, da Pogodba DEU ni prinesla nobene spremembe, prvič, glede obveznosti držav članic, da sprejmejo ukrepe za izvršitev sodbe Sodišča o ugotovitvi neizpolnitve obveznosti, in drugič, glede sankcij, ki se jim države članice izpostavijo, če ne izpolnijo te obveznosti.
- 52 Kraljevina Španija se prav tako ne more utemeljeno sklicevati na kršitev njene pravice do obrambe, saj je imela v obravnavanem primeru možnost predložiti stališča v odgovoru na uradni opomin in v odgovoru na dodatni uradni opomin. Poleg tega je bila ta država z dodatnim uradnim opominom obveščena, da namerava Komisija pri Sodišču vložiti tožbo v skladu s členom 260(2) PDEU.
- 53 Glede ugotovitve, ki jo je Kraljevina Španija izpeljala iz zgoraj navedene sodbe Komisija proti Grčiji, da se pravila, določena z novo določbo katere od Pogodb, uporabljajo le, če so bile vse faze predhodnega postopka opravljene po začetku veljavnosti te pogodbe, je treba ugotoviti, da izvira iz napačne razlage te sodbe.
- 54 Ugovor nedopustnosti, vložen v sporu, v katerem je bila izdana zgoraj navedena sodba Komisija proti Grčiji, je temeljil na predpostavki, da je bil predhodni postopek uveden pred začetkom veljavnosti Pogodbe EU v različici pred Lizbonsko pogodbo. Za zavrnitev tega ugovora je zadostovala ugotovitev Sodišča, da so v nasprotju s trditvami zadevne države članice vse faze tega postopka potekale po začetku veljavnosti te pogodbe. Toda na podlagi te sodbe ni mogoče sklepati, da bi Sodišče prišlo do nasprotne ugotovitve, če bi ena od navedenih faz potekala pred začetkom veljavnosti navedene pogodbe.
- 55 Prav tako ni mogoče sprejeti podrednih trditev Kraljevine Španije. Glede trditve, da člen 260(2) PDEU ni odpravil faze, povezane z izdajo obrazloženega mnenja v predhodnem postopku, je treba napotiti na ugotovitve iz točke 43 te sodbe. Glede trditve o členu 288, prvi odstavek, PDEU je treba ugotoviti, da ta določba nikakor ni povezana s postopkom iz člena 260(2) PDEU.
- 56 V teh okoliščinah je treba zavrniti ugovor nedopustnosti, ki ga je vložila Kraljevina Španija.

VI – Neizpolnitev obveznosti

A – Trditve strank

- 57 Komisija Kraljevini Španiji očita, da ni sprejela ukrepov za izvršitev zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji v delu, v katerem se nanaša na nezakonite pomoči, dodeljene podjetju Indosa (v nadaljevanju: zadevne nezakonite pomoči). Čeprav se je namreč stečajni postopek v zvezi s tem podjetjem začel že leta 1994, ni bilo zagotovljeno vračilo teh pomoči niti niso bile vpisane kot terjatve do stečajne mase tega podjetja.

- 58 Poleg tega naj bi dejavnosti podjetja Indosa kljub začetku stečajnega postopka v zvezi s tem podjetjem najprej nadaljevalo samo podjetje Indosa, nato pa tudi njegova hčerinska družba v stoddostotni lasti CMD. Prav tako naj bi bila sredstva podjetja Indosa nepregledno in brez razpisnega postopka prenesena na družbo CMD.
- 59 Glede družbe CMD, za katero je bil nato prav tako začet stečajni postopek, Komisija meni, da španski organi niso dokazali, da je bila v stečajnem postopku te družbe terjatev v zvezi z vračilom zadevnih nezakonitih pomoči pred iztekom roka, določenega v dodatnem uradnem opominu, vpisana na seznam terjatev. Dokončni seznam terjatev, ki je bil Komisiji poslan 1. decembra 2009, namreč ne vsebuje terjatve v zvezi z vračilom navedenih pomoči, kar naj bi španski organi izrecno potrdili v dopisih z dne 2. in 9. junija 2010.
- 60 Vendar Kraljevina Španija meni, da je sprejela vse mogoče ukrepe za izvršitev Odločbe 91/1 in zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji.
- 61 Prvič, glede vpisa terjatve, povezane z zagotovitvijo vračila zadevnih nezakonitih pomoči v postopku stečaja družbe CMD, na seznam terjatev ta država trdi, da je Baskovska avtonomna skupnost storila vrsto dejanj, opisanih v točki 23 te sodbe, zato da bi bila ta terjatev vpisana.
- 62 Drugič, glede prenehanja opravljanja subvencionirane dejavnosti Kraljevina Španija priznava, da je v prostorih družbe CMD te dejavnosti nadaljevala družba Euskomenaje. Toda ta država članica meni, da je storila vse potrebno za prenehanje te dejavnosti.
- 63 Tretjič, glede prodaje sredstev družbe CMD Kraljevina Španija, sklicujoč se na sodbo z dne 17. novembra 2011 v zadevi Komisija proti Italiji (C-496/09 ZOdl., str. I-11483), trdi, da za izpolnitev obveznosti zagotovitve vračila nezakonite pomoči, ki ni združljiva s skupnim trgom, zadostuje, da se na seznam terjatev vpiše terjatev v zvezi z vračilom zadevnih pomoči, in da torej sredstev prejemnika te pomoči ni več treba prodati po tržni ceni.
- 64 Nazadnje Kraljevina Španija trdi, da javni upniki niso mogli pospešiti stečaja družbe CMD, saj naj bi ta potekal pod nadzorom sodišča in po postopku, ki ga določa veljavna nacionalna zakonodaja.

B – *Presoja Sodišča*

- 65 Pri ugotavljanju, ali je Kraljevina Španija sprejela vse potrebne ukrepe za izvršitev zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji, je treba preveriti, ali je podjetje, ki je prejelo zadevne nezakonite pomoči, zneske teh pomoči vrnilo. Glede tega je treba ugotoviti, da se spor, o katerem odloča Sodišče, nanaša le na pomoči, dodeljene podjetju Indosa.
- 66 Najprej je treba spomniti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča v zvezi s členom 228(2) ES datum, po katerem se presoja neizpolnitev obveznosti na podlagi te določbe, dan izteka roka, ki je določen v obrazloženem mnenju, izdanem na podlagi navedene določbe (glej sodbi z dne 12. julija 2005 v zadevi Komisija proti Franciji, C-304/02, ZOdl., str. I-6263, točka 30, in z dne 7. julija 2009 v zadevi Komisija proti Grčiji, C-369/07, ZOdl., str. I-5703, točka 43).
- 67 Ker je bila s Pogodbo DEU iz postopka zaradi neizpolnitve obveznosti na podlagi člena 260(2) PDEU odpravljena faza, povezana z izdajo obrazloženega mnenja, kakor je navedeno v točki 43 te sodbe, je treba kot referenčni datum za presojo obstoja take neizpolnitve obveznosti uporabiti dan izteka roka, določenega v uradnem opominu, izdanem na podlagi te določbe.
- 68 Ker je Komisija v obravnavanem primeru Kraljevini Španiji poslala dodatni uradni opomin, je referenčni datum, omenjen v prejšnji točki, dan izteka roka, določenega v tem dopisu, in sicer 22. maj 2010.

- 69 Ni pa sporno, da na ta dan zadevne nezakonite pomoči, izplačane podjetju Indosa, niso bile vrnjene.
- 70 Poleg tega se ne izpodbija, da je treba zagotoviti, da navedene pomoči vrne družba CMD, za katero se je stečajni postopek začel 30. junija 2008, potem ko je postala pravna naslednica podjetja Indosa, glede katerega se je stečajni postopek začel 19. aprila 1994.
- 71 Če mora nezakonito izplačane pomoči vrniti podjetje, ki je v stečaju ali stečajnem postopku, v katerem se unovčijo sredstva in poplačajo obveznosti, v skladu z ustaljeno sodno prakso dejstvo, da je to podjetje v težavah ali stečaju, ne vpliva na obveznost vračila (glej zlasti sodbo z dne 6. decembra 2007 v zadevi Komisija proti Italiji, C-280/05, točka 28 in navedena sodna praksa).
- 72 Iz ustaljene sodne prakse izhaja tudi, da je vzpostavitev prejšnjega stanja in odpravo izkrivljanja konkurence, ki je nastalo zaradi nezakonitega izplačila pomoči, načeloma mogoče doseči z vpisom terjatve v zvezi z vračilom nezakonite pomoči na seznam terjatev (glej v tem smislu sodbe z dne 15. januarja 1986 v zadevi Komisija proti Belgiji, 52/84, Recueil, str. 89, točka 14; z dne 21. marca 1990 v zadevi Belgija proti Komisiji, imenovani „Tubemeuse“, C-142/87, Recueil, str. I-959, točke od 60 do 62; z dne 29. aprila 2004 v zadevi Nemčija proti Komisiji, C-277/00, Recueil, str. I-3925, točka 85, in z dne 14. aprila 2011 v zadevi Komisija proti Poljski, C-331/09, ZOdl., str. I-2933, točka 60).
- 73 V obravnavanem primeru ni sporno, da je Baskovska avtonomna skupnost šele 10. junija 2010 vložila zahtevo za vpis terjatve v zvezi z vračilom zadevnih nezakonitih pomoči na seznam terjatev v okviru postopka stečaja družbe CMD, pri čemer je treba pojasniti, da se je ta zahteva nanašala le na zelo majhen delež pomoči, katerih vračilo je bilo zahtevano z Odločbo 91/1. Ta zahteva je bila nato večkrat popravljena, zadnji popravek pa je bil predložen 7. decembra 2011. Vsa ta dejanja pa so potekala po izteku roka, določenega v dodatnem uradnem opominu.
- 74 Ugotoviti je torej treba, da 22. maja 2010, na dan izteka roka, določenega v dodatnem uradnem opominu, terjatev v zvezi z vračilom zadevnih nezakonitih pomoči ni bila vpisana na seznam terjatev v okviru postopka stečaja družbe CMD.
- 75 Kraljevina Španija v teh okoliščinah ne more trditi, da je v predpisanem roku sprejela vse potrebne ukrepe za izvršitev zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji.
- 76 Zato je treba ugotoviti, da Kraljevina Španija s tem, da na dan izteka roka, določenega v dodatnem uradnem opominu, ki ga je izdala Komisija na podlagi člena 260(2) PDEU, ni sprejela vseh ukrepov za izvršitev zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji, ki se nanaša med drugim na zagotovitev tega, da podjetje Indosa vrne pomoči, ki so bile razglašene za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgov, ni izpolnila obveznosti na podlagi člena 260(1) PDEU.

VII – Denarne sankcije

A – Denarna kazen

1. Trditve strank

- 77 Komisija meni, da je v obravnavanem primeru naložitev denarnih sankcij nujna, saj se je dejavnost, za katero so bile dodeljene zadevne nezakonite pomoči, nadaljevala več kot 22 let po sprejetju Odločbe 91/1, najprej prek družbe CMD, nato pa prek družbe Euskomenaje.
- 78 Glede dejanj, storjenih po izteku roka, določenega v dodatnem uradnem opominu, Komisija meni, da z njimi ni bila odpravljena neizpolnitev obveznosti, kakor je bila ugotovljena v zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Španiji.

- 79 Komisija sicer priznava, da je bila terjatev, povezana z zagotovitvijo vračila zadevnih nezakonitih pomoči, na seznam terjatev končno vpisana na podlagi sklepa Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbao z dne 4. aprila 2012, vendar meni, da se subvencionirana dejavnost v prostorih družbe CMD nadaljuje prek družbe Euskomenaje.
- 80 Poleg tega Komisija opozarja, da je načrt poteka stečajnega postopka za družbo CMD določal prodajo njenih sredstev nekdanjim zaposlenim te družbe, ki naj bi medtem ustanovili družbo Euskomenaje, da bi nadaljevali subvencionirano dejavnost. Čeprav je bila odobritev tega načrta razveljavljena s sklepom Audiencia Provincial de Bizkaia z dne 16. januarja 2012, naj ta razveljavitev ne bi vplivala na to, da je podjetje Euskomenaje še naprej uporabljalo sredstva družbe CMD. Stečajni upravitelji družbe CMD naj bi namreč družbi Euskomenaje dovolili začasno in brezplačno uporabo sredstev družbe CMD.
- 81 Komisija se glede zneska denarne kazni opira na svoje sporočilo SEC(2005) 1658 z dne 13. decembra 2005 o izvajanju člena 228 ES (UL 2007, C 126, str. 15), ki je bilo posodobljeno 20. julija 2010 (SEC(2010) 923), in predlaga, naj se izračuna tako, da se enotna pavšalna osnova pomnoži s koeficientoma resnosti in trajanja. Rezultat naj bi se nato pomnožil s faktorjem, pri katerem se upoštevata plačilna sposobnost države članice, ki ni izpolnila obveznosti, in število glasov, ki jih ima v Svetu Evropske unije.
- 82 V obravnavanem primeru Komisija meni, da je denarna kazen 131.136 EUR na dan prilagojena okoliščinam ter sorazmerna glede na zadevno neizpolnitev obveznosti in plačilno sposobnost zadevne države članice. Ta znesek je bil izračunan z množenjem pavšalne osnove 640 EUR na dan s koeficientom resnosti 5 na lestvici od 1 do 20, koeficientom trajanja 3 na lestvici od 1 do 3 in nazadnje s fiksnim faktorjem, imenovanim „faktor n“, ki odraža plačilno sposobnost Kraljevine Španije, in sicer 13,66.
- 83 Komisija glede teže kršitve najprej opozarja, da so določbe Pogodbe DEU na področju državnih pomoči temeljne. Poleg tega naj pri zagotovitvi vračila zadevnih nezakonitih pomoči ne bi smelo prihajati do večjih težav, saj je bilo treba to vračilo zagotoviti glede ene same družbe. Dalje, glede trajanja kršitve trdi, da bi neizpolnitev obveznosti trajala več kot 22 let, in sicer od vročitve Odločbe 91/1. Nazadnje glede periodičnosti denarne kazni Komisija meni, da bi morala biti dnevna.
- 84 Kraljevina Španija meni, da v obravnavanem primeru ni treba naložiti denarnih sankcij, med drugim zaradi prizadevanj za zagotovitev izvršitve Odločbe 91/1 in zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji, po izteku roka, določenega v dodatnem uradnem opominu.
- 85 Prvič, ukrepi Baskovske avtonomne skupnosti za vpis terjatve v zvezi z vračilom zadevnih nezakonitih pomoči, kakor so opisane v točki 23 te sodbe, naj bi med drugim pripeljali do sklepa z dne 4. aprila 2012, s katerim je Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbao priznalo vpis terjatve v višini 22.683.745 EUR, povezane z zagotovitvijo vračila navedenih pomoči, v korist te skupnosti. Poleg tega naj bi bil znesek zadevnih pomoči v nasprotju z ocenami Komisije 22.469.459 EUR, in ne 22.683.745 EUR.
- 86 Drugič, Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbao naj bi s sklepom z dne 12. januarja 2011 odredilo prenehanje dejavnosti družbe CMD in zaprtje njenih poslovnih prostorov. Baskovska avtonomna skupnost naj bi od tega sodišča 3. marca 2011 zahtevala tudi, naj odredi dejansko prenehanje dejavnosti, ki jo družba Euskomenaje opravlja v prostorih družbe CMD.
- 87 Glede tega, da družba Euskomenaje uporablja pravice industrijske lastnine skupine Magefesa, med katere spada znamka Magefesa, Kraljevina Španija poudarja, da je z načrtom poteka stečajnega postopka za to skupino predviden neposreden prenos teh pravic na družbo Euskomenaje. Baskovska avtonomna skupnost pa naj bi temu načrtu nasprotovala in naj bi zahtevala zamrznitev uporabe teh pravic. Ta skupnost naj bi predlagala tudi, naj se prenos teh pravic opravi po razpisnem postopku in na podlagi oglaševanja na ravni Unije. Vendar ta predloga nista bila sprejeta.

- 88 Tretjič, Kraljevina Španija poudarja, da je prvotni načrt poteka stečajnega postopka v zvezi z družbo CMD, ki je bil potrjen s sklepom pristojnega nacionalnega sodišča z dne 22. junija 2010, določal odprt, brezpogojen in pregleden razpisni postopek, in trdi, da je Baskovska avtonomna skupnost zoper ta sklep vložila pritožbo. Ta sklep naj bi 16. januarja 2012 razveljavilo Audiencia Provincial de Bizkaia, ki je odredilo, da se unovčenje sredstev CMD opravi v pogojih svobodne in pregledne konkurence.
- 89 Vsekakor Kraljevina Španija s sklicevanjem na zgoraj navedeno sodbo z dne 17. novembra 2011 v zadevi Komisija proti Italiji ugotavlja, da za dokaz, da sta bili Odločba 91/1 in zgoraj navedena sodba Komisija proti Španiji izvršeni, zadostuje ugotovitev, da so nacionalni organi izkazali skrbnost, tako da so zagotovili vpis terjatve v zvezi z zadevnimi nezakonitimi pomočmi na seznam terjatev.
- 90 Glede zneska denarne kazni, ki jo predlaga Komisija, Kraljevina Španija trdi, da ni sorazmerna. V zvezi s tem navaja, da se ta postopek nanaša le na eno od štirih družb skupine Magefesa, ki je prejela navedene pomoči. Pavšalna osnova naj bi zato morala ustrezati četrtini pavšalnega zneska, ki ga predlaga Komisija, to je 160 EUR na dan.
- 91 Ker je zadevne nezakonite pomoči dodelila avtonomna skupnost, ki naj bi predstavljala 6,24 % španskega bruto domačega proizvoda (v nadaljevanju: BDP), in ker nacionalno pravo določa, da mora španska vlada sankcije, ki utegnejo biti naložene v obravnavani zadevi, prenesti na poddržavne enote, odgovorne za nespoštovanje prava Unije, bi bilo treba po mnenju te države članice določiti pavšalno osnovo 9,98 EUR na dan, ki ustreza zmnožku zneska 160 EUR in 6,24 %.
- 92 Glede koeficienta teže kršitve navedena država članica predlaga, naj se določi na 1, saj naj bi nacionalni organi za izvršitev zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji storili vse, kar je bilo mogoče. Poleg tega naj bi se znesek prodaje, ki so jo ustvarili podjetje Indosa ter družbi CMD in Euskomenaje, med letoma 1986 in 2010 v realni vrednosti zmanjšal za 77,7 %, medtem ko so preostali zaposleni predstavljali komaj 3,3 % zaposlenih leta 1986. Delež podjetja Indosa na upoštevem trgu leta 2002 naj bi bil veliko večji od deleža družbe Euskomenaje leta 2010, saj se je ta delež z 8,4 % zmanjšal na 4,1 %. Iz teh podatkov naj bi bilo razvidno jasno zmanjšanje izkrivljanja konkurence, ker je družba Euskomenaje nadaljevala zadevno dejavnost.
- 93 Glede koeficienta trajanja kršitve Kraljevina Španija meni, da ga je treba določiti na 1, saj naj bi bilo treba v obravnavanem primeru to trajanje presojati glede na povprečno trajanje stečajnih postopkov v tej državi članici, in sicer 1114 dni.
- 94 Kraljevina Španija zato predlaga denarno kazen 136,33 EUR na dan.
- 95 Glede periodičnosti denarne kazni navedena država članica trdi, da ta ne bi smela biti dnevna, temveč četrtletna, saj na podlagi nacionalnega prava stečajni upravitelji predložijo poročila vsako četrtletje.

2. Presoja Sodišča

a) Uvodne ugotovitve

- 96 Ker je bilo ugotovljeno, da Kraljevina Španija zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji ni izvršila v roku, določenem v dodatnem uradnem opominu, lahko Sodišče tej državi članici naloži plačilo denarne kazni, če do presoje dejanskega stanja, ki jo opravi Sodišče, neizpolnitev obveznosti še vedno traja (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo z dne 7. julija 2009 v zadevi Komisija proti Grčiji, točka 59 in navedena sodna praksa).
- 97 Torej je treba preveriti, ali je tako.

b) Trajanje neizpolnitve obveznosti

- 98 Da bi se ugotovilo, ali je neizpolnitev obveznosti, ki se očita Kraljevini Španiji, trajala do presoje Sodišča glede dejanskega stanja v obravnavani zadevi, je treba presoditi ukrepe, ki so bili po navedbah te države članice sprejeti po roku, določenem v dodatnem uradnem opominu.
- 99 Glede tega je treba opozoriti, kot je že bilo v točki 72 te sodbe, da če je bil za podjetje prejemnika pomoči, ki so razglašene za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgom, začel stečajni postopek, je načeloma mogoče vzpostavitev prejšnjega stanja in odpravo izkrivljanja konkurence, ki izhaja iz nezakonitega izplačila pomoči, doseči z vpisom terjatve v zvezi z vračilom teh pomoči v seznam terjatev.
- 100 Baskovska avtonomna skupnost je v obravnavanem primeru 10. junija 2010 zahtevala vpis terjatve v znesku 16 828,34 EUR v zvezi z vračilom zadevnih nezakonitih pomoči. Ker je bil ta znesek očitno nižji od zneska vseh zadevnih pomoči, ga je ta skupnost večkrat popravila, tako da je bil v skladu z njeno zadnjo izjavo z dne 7. decembra 2011 povečan na 22.683.745 EUR, kar ustreza ocenam zadevne terjatve, ki jih je opravila Komisija. Ta terjatev je bila s sklepom Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbao z dne 4. aprila 2012 v višini zadnjenavedenega zneska vpisana v pasivo družbe CMD.
- 101 Glede na te okoliščine ni treba proučiti trditve Kraljevine Španije, da znesek zadevnih pomoči znaša 22.469.459 EUR, in ne 22.683.745 EUR.
- 102 Torej je treba ugotoviti, da je bila terjatev v zvezi z vračilom zadevnih nezakonitih pomoči vpisana na seznam terjatev v okviru stečajnega postopka za družbo CMD.
- 103 Zgolj ta okoliščina pa v nasprotju s trditvami Kraljevine Španije ne zadostuje za izpolnitev obveznosti izvršitve zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji.
- 104 Kot je namreč Sodišče že večkrat razsodilo, vpis terjatve v zvezi z vračilom zadevnih pomoči na seznam terjatev omogoča izpolnitev obveznosti zagotovitve vračila, samo če bi takrat, ko državni organi ne morejo zagotoviti vračila celotnega zneska pomoči, stečajni postopek povzročil prenehanje podjetja, ki je prejelo nezakonite pomoči, to je popolno prenehanje njegove dejavnosti (glej v tem smislu zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Belgiji, točki 14 in 15, in Komisija proti Poljski, točke od 63 do 65, ter sodbo z dne 13. oktobra 2011 v zadevi Komisija proti Italiji, C-454/09, točka 36).
- 105 Glede tega je treba spomniti, da je namen vračila pomoči, ki so bile razglašene za nezdružljive s skupnim trgom, odpraviti izkrivljanje konkurence, ki ga je povzročila konkurenčna prednost, ki jo je imel prejemnik teh pomoči na trgu v primerjavi s konkurenti, da bi se tako vzpostavil položaj, kakršen je bil pred izplačilom teh pomoči (glej v tem smislu sodbo z dne 4. aprila 1995 v zadevi Komisija proti Italiji, C-348/93, Recueil, str. I-673, točka 27, in zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Poljski, točka 56).
- 106 Ker pa je podjetje, ki je prejelo nezakonite pomoči, v stečaju in ker je bila ustanovljena družba za nadaljevanje dela dejavnosti tega podjetja v stečaju, lahko nadaljevanje te dejavnosti, če ni zagotovljeno vračilo zadevnih pomoči v celoti, ohranja izkrivljanje konkurence, ki ga povzroča konkurenčna prednost te družbe na trgu v primerjavi z njenimi konkurenti. Taka novoustanovljena družba je lahko tako, če se v njeno korist ta prednost ohrani, zavezana vrniti zadevne pomoči. Tako je med drugim, če se ugotovi, da ima ta družba dejansko korist od konkurenčne prednosti, povezane s prejetjem teh pomoči, zlasti če pridobi sredstva družbe v stečaju, ne da bi jih plačala po ceni, skladni s tržnimi pogoji, ali če se ugotovi, da se je z ustanovitvijo take družbe obšla obveznost vračila navedenih pomoči (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Nemčija proti Komisiji, točka 86). To velja, zlasti če plačilo cene, skladne s tržnimi pogoji, ne bi zadostovalo za odpravo konkurenčne prednosti, povezane s prejetjem nezakonitih pomoči.

- 107 V takem primeru zgolj vpis terjatve v zvezi s pomočmi, ki so bile razglašene za nezakonite in neskladne s skupnim trgom, na seznam terjatev ne zadostuje za odpravo izkrivljanja konkurence, ki je tako nastalo.
- 108 Teh ugotovitev ne omaja zgoraj navedena sodba Komisija proti Italiji z dne 17. novembra 2011. Iz navedene sodbe namreč ni razvidno, da lahko prejemnik zadevnih pomoči, če je bila terjatev v zvezi s temi pomočmi vpisana na seznam terjatev v okviru stečajnega postopka tega prejemnika pomoči, nadaljuje svojo dejavnost, tudi če te pomoči niso bile v celoti vrnjene.
- 109 V točki 69 te sodbe je bilo ugotovljeno, da v obravnavanem primeru ni bilo zagotovljeno dejansko vračilo zadevnih nezakonitih pomoči. Zato je treba preveriti, ali v času, ko Sodišče presoja dejansko stanje v obravnavanem primeru, konkurenčna prednost, povezana s prejemanjem teh pomoči, še obstaja.
- 110 Glede tega je iz več elementov spisa, predloženega Sodišču, razvidno, da ima družba Euskomenaje še vedno dejansko korist od te prednosti. Na podlagi zaporednih ukrepov v okviru postopka stečaja družbe CMD je mogoče sklepati, da so bili ti ukrepi namenjeni zagotavljanju nadaljnjega obstoja subvencionirane dejavnosti, in to čeprav ni bilo zagotovljeno vračilo vseh zadevnih nezakonitih pomoči.
- 111 Iz spisa je razvidno zlasti:
- da je načrt poteka stečajnega postopka za družbo CMD, ki ga je Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbao odobrilo s sklepom z dne 22. junija 2010, v bistvu določal, da se bodo vsa sredstva te družbe skupaj prodala njenim upnikom, ki so bili večinoma njeni nekdanji zaposleni, za delni pobot njihovih terjatev, pri čemer je treba pojasniti, da terjatev v zvezi z zadevnimi nezakonitimi pomočmi tedaj ni bila med priznanimi terjatvami;
 - da so malo pred potrditvijo tega načrta nekdanji zaposleni družbe CMD ustanovili družbo Euskomenaje, ki v bistvu opravlja enako dejavnost, kot jo je do tedaj družba CMD;
 - da je imel načrt poteka stečajnega postopka za družbo CMD „jasen cilj nadaljevanja dejavnosti prek novoustanovljene družbe, ki ne bi prevzela odgovornosti za dolgove družbe CMD“, kot je razvidno iz dopisa, ki ga je 17. februarja 2011 baskovska vlada naslovila na predsednika upravnega odbora družbe Euskomenaje;
 - da družba Euskomenaje uporablja industrijsko lastnino skupine Magefesa, vključno z znamko Magefesa, ki ji je bila dodeljena neposredno, in sicer brez razpisnega postopka in brez plačila protivrednosti, kot je razvidno med drugim iz dopisov z dne 3. decembra 2010 in 10. marca 2011, ki jih je Baskovska avtonomna skupnost naslovila na Juzgado de Primera Instancia n° 10 de Bilbao;
 - da ugovoru Baskovske avtonomne skupnosti zoper zgoraj navedeno dodelitev ni bilo ugodeno;
 - da so stečajni upravitelji družbe CMD, čeprav je bil na podlagi pritožbe, ki jo je po predložitvi zadeve Sodišču vložila Baskovska avtonomna skupnost, načrt poteka stečajnega postopka za družbo CMD razveljavljen s sklepom Audiencia Provincial de Bizkaia z dne 16. januarja 2012, medtem dovolili začasen prenos sredstev te družbe na družbo Euskomenaje do konca stečajnega postopka za družbo CMD, in to brez plačila protivrednosti, brez oglaševanja, brez prenosa lastninskih pravic in „v nasprotju s temeljnimi načeli upravljanja stečajnega postopka“, kot je razvidno med drugim iz dopisa, navedenega v tretji alineji te točke;
 - da družba Euskomenaje ne glede na sklep z dne 12. januarja 2011, s katerim je bilo odločeno, da mora družba CMD prenehati opravljati dejavnost in da se morajo zapreti njeni poslovni prostori, nadaljuje izdelovanje proizvodov za gospodinjstvo v obratih družbe CMD, pri čemer uporablja

njene nepremičnine, stroje in industrijsko lastnino, kot je razvidno iz zahteve, ki jo je Baskovska avtonomna skupnost 3. marca 2011 vložila pri Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbao in se je nanašala prav na prenehanje dejavnosti družbe Euskomenaje, ki se je še naprej opravljala v obratih družbe CMD.

- 112 Glede na te elemente spisa, predloženega Sodišču, je treba ugotoviti, da konkurenčna prednost, povezana s prejemanjem zadevnih nezakonitih pomoči, še vedno obstaja, tako da vpis terjatev v zvezi z vračilom teh pomoči na seznam terjatev, ki je bil medtem opravljen, ne zadostuje za izvršitev Odločbe 91/1 in zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji.
- 113 Glede na zgoraj navedeno je treba ugotoviti, da je neizpolnitev obveznosti, ki se očita Kraljevini Španiji, trajala do presoje dejanskega stanja, ki ga je v obravnavani zadevi opravilo Sodišče.
- 114 V teh okoliščinah Sodišče meni, da je naložitev plačila denarne kazni Kraljevini Španiji ustrezen finančni način, da se ta spodbudi k sprejetju potrebnih ukrepov za odpravo ugotovljene neizpolnitve obveznosti ter se zagotovi popolna izvršitev Odločbe 91/1 in zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji.
- c) Znesek denarne kazni
- i) Uvodne ugotovitve
- 115 Opozoriti je treba, da mora Sodišče ob upoštevanju okoliščin obravnavane zadeve v vsakem primeru posebej presoditi, kolikšna naj bo denarna sankcija (glej zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Franciji z dne 12. julija 2005, točka 86, in sodbo z dne 14. marca 2006 v zadevi Komisija proti Franciji, C-177/04, ZOdl., str. I-2461, točka 58).
- 116 Predlogi Komisije zato Sodišča ne zavezujejo in so zgolj koristen napotek. Prav tako smernice, ki jih vsebujejo obvestila Komisije, za Sodišče niso zavezujoče, temveč prispevajo k zagotovitvi preglednosti, predvidljivosti in pravne varnosti v zvezi z ravnanjem te institucije (glej sodbo z dne 10. januarja 2008 v zadevi Komisija proti Portugalski, C-70/06, ZOdl., str. I-1, točka 34, in zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Grčiji z dne 7. julija 2009, točka 112).
- 117 V zvezi z naložitvijo denarne kazni je Sodišče že razsodilo, da mora biti taka kazen določena glede na stopnjo potrebne prisile, da bi bila država članica kršiteljica spodbujena k izvršitvi sodbe glede neizpolnitve obveznosti in spremembi svojega ravnanja, tako da se odpravi očitana kršitev (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Franciji z dne 12. julija 2005, točka 91).
- 118 Sodišče pri izvajanju pooblastila za odločanje po prostem preudarku na tem področju določi tako denarno kazen, da je ta po eni strani prilagojena okoliščinam ter po drugi strani sorazmerna z ugotovljeno kršitvijo in plačilno sposobnostjo zadevne države članice (glej zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Franciji z dne 12. julija 2005, točka 103, in Komisija proti Franciji z dne 14. marca 2006, točka 61).
- 119 Tako so merila pri presoji Sodišča, ki jih je treba upoštevati za zagotovitev prisilne narave denarne kazni zaradi enotne in učinkovite uporabe prava Unije, načeloma trajanje kršitve, stopnja njene resnosti in plačilna sposobnost zadevne države članice. Za uporabo teh meril mora Sodišče upoštevati zlasti posledice neizvršitve za zasebne in javne interese ter nujnost, s katero je treba zadevno državo članico spodbuditi k izpolnitvi obveznosti (glej zgoraj navedene sodbe Komisija proti Franciji z dne 12. julija 2005, točka 104; Komisija proti Franciji z dne 14. marca 2006, točka 62, in Komisija proti Portugalski, točka 39).

ii) Trajanje kršitve

- 120 Trajanje kršitve je treba presojeti glede na dan presoje Sodišča o dejanskem stanju, in ne glede na to, kdaj je Komisija vložila tožbo pri Sodišču (glej zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Franciji z dne 14. marca 2006, točka 71, in Komisija proti Portugalski, točka 45).
- 121 V teh okoliščinah je treba – ker Kraljevini Španiji ni uspelo dokazati, da je njeno neizpolnjevanje obveznosti popolne izvršitve zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji dejansko končano – ugotoviti, da to neizpolnjevanje obveznosti traja več kot deset let, kar je izjemno dolgo.
- 122 Poleg tega je treba ugotoviti, da je od sprejetja Odločbe 91/1 do presoje Sodišča glede dejanskega stanja preteklo 22 let.
- 123 Tako trajanje je v obravnavanem primeru toliko bolj vredno graje, ker prejemnikov pomoči, ki so bile z Odločbo 91/1 razglašene za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgom, ni veliko, ker so v tej odločbi in v zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Španiji poimensko navedeni in ker so bili v tej odločbi natančno določeni zneski, katerih vračilo je treba zagotoviti. V teh okoliščinah ne bi smelo biti večjih težav pri izvrševanju navedene sodbe Komisija proti Španiji.
- 124 Povprečno trajanje stečajnega postopka, na katero se sklicuje Kraljevina Španija, da bi pojasnila svojo zamudo pri izvršitvi zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji, prav tako ne more upravičiti take zamude zlasti ob upoštevanju tega, da je ta država članica dejanske ukrepe za odpravo zadevne neizpolnitve obveznosti sprejela šele malo pred tem, ko je Komisija vložila tožbo pri Sodišču, ali celo v glavnem po tem dnevu, kot je razvidno iz točk od 23 do 31 te sodbe.

iii) Teža kršitve

- 125 Glede teže kršitve je treba opozoriti, da so določbe Pogodbe DEU v zvezi z državnimi pomočmi temeljne (zgoraj navedena sodba Komisija proti Grčiji z dne 7. julija 2009, točka 118).
- 126 Pravila, na katerih temeljita Odločba 91/1 in zgoraj navedena sodba Komisija proti Španiji, so izraz ene od bistvenih nalog, ki so Uniji zaupane na podlagi člena 3(3) PEU, in sicer vzpostavitev notranjega trga, ter na podlagi Protokola št. 27 o notranjem trgu in konkurenci, ki je v skladu s členom 51 PEU sestavni del Pogodb in ki določa, da notranji trg vključuje sistem, s katerim se preprečuje izkrivljanje konkurence (glej zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Italiji z dne 17. novembra 2011, točka 60).
- 127 Pomembnost določb Unije, kršenih v primeru, kakršen je obravnavani, je razvidna zlasti iz dejstva, da se z vračilom pomoči, ki so bile razglašene za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgom, odpravi izkrivljanje konkurence, povzročeno s konkurenčno prednostjo zaradi teh pomoči, in da prejemnik s tem vračilom izgubi prednost, ki jo je imel na trgu v primerjavi s konkurenti (glej v tem smislu zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Italiji z dne 4. aprila 1995, točka 22, in Nemčija proti Komisiji, točka 75).
- 128 V zvezi z neizpolnitvijo obveznosti, ugotovljeno v tej zadevi, je treba ugotoviti, da je bila zgoraj navedena sodba Komisija proti Španiji izvršena glede treh od štirih prejemnikov nezakonitih pomoči, na katere se nanaša Odločba 91/1. Poleg tega ni sporno, da pomoči, dodeljene podjetju Indosa, ne znašajo več kot približno petino vseh pomoči, na katere sta se nanašali ta odločba in zgoraj navedena sodba Komisija proti Španiji.
- 129 Ob upoštevanju navedenega ni sporno, da do zdaj ni bilo zagotovljeno vračilo nobenega dela pomoči, dodeljenih podjetju Indosa.

130 Poleg tega, čeprav je Kraljevina Španija nedavno sprejela vrsto ukrepov, iz katerih je razvidna resna želja po odpravi zadevne neizpolnitve obveznosti, ni sporno, da so bili ti ukrepi sprejeti malo pred vložitvijo tožbe pri Sodišču, večinoma pa celo po tem dnevu. Ta država članica torej dolga leta ni izkazovala zahtevane skrbnosti.

iv) Plačilna sposobnost Kraljevine Španije

131 V zvezi s plačilno sposobnostjo Kraljevine Španije je treba upoštevati nedavno gibanje inflacije in BDP te države članice, kakor je razvidno na dan presoje dejanskega stanja, ki jo opravi Sodišče.

132 Glede tega ni mogoče sprejeti trditve Kraljevine Španije, da mora v obravnavanem primeru plačilna sposobnost odražati plačilno sposobnost Baskovske avtonomne skupnosti, in ne plačilne sposobnosti same države članice. Glede tega zadostuje opozorilo, da okoliščina, da je država članica svojim regijam poverila skrb za zagotovitev vračila pomoči, ki je nezakonita in nezdružljiva s skupnim trgov, ne more nikakor vplivati na uporabo člena 260 PDEU. Čeprav lahko namreč vsaka država članica po lastni presoji znotraj porazdeli centralne in regionalne pristojnosti, pa v skladu z istim členom še vedno sama odgovarja Uniji za spoštovanje obveznosti, ki izhajajo iz prava Unije (glej glede člena 226 ES sodbo z dne 10. junija 2004 v zadevi Komisija proti Italiji, C-87/02, ZOdl., str. I-5975, točka 38).

v) Periodičnost denarne kazni

133 V zvezi s periodičnostjo denarne kazni je treba toženi državi članici naložiti denarno kazen na dnevni osnovi.

134 Glede tega je treba navesti, da ob upoštevanju, prvič, izredno dolgega trajanja ugotovljene neizpolnitve obveznosti, in drugič, nujne potrebe po njeni odpravi ni mogoče sprejeti predloga Kraljevine Španije, naj se denarna kazen naloži na četrletni osnovi.

vi) Sklep

135 Glede na navedeno Sodišče meni, da je naložitev denarne kazni v višini 50.000 EUR na dan primerna.

136 Ob upoštevanju vsega navedenega je treba Kraljevini Španiji naložiti, naj Komisiji na račun „lastna sredstva Evropske unije“ plača denarno kazen 50.000 EUR za vsak dan zamude pri izvedbi ukrepov, potrebnih za izvršitev zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji, od dneva razglasitve te sodbe do dneva izvršitve navedene sodbe Komisija proti Španiji.

B – Pavšalni znesek

1. Trditve strank

137 Komisija predlaga, naj se pavšalnega zneska izračuna tako, da se določi osnovni znesek 210 EUR na dan ter se pomnoži najprej s koeficientom teže in „faktorjem n“, ki sta enake vrednosti, kot sta bili predlagani za izračun denarne kazni (5 in 13,66), nato pa s številom dni trajanja neizpolnitve obveznosti. Pavšalni znesek bi tako moral biti enak zmnožku 14.343 EUR in števila dni, preteklih med dnevom razglasitve zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji in dnevom izpolnitve obveznosti države članice ali dnevom razglasitve te sodbe, če te ne bodo izpolnjene.

138 Kraljevina Španija, opirajoč se na enake trditve, kot so tiste, na katere se je sklicevala glede denarne kazni, predlaga, naj se osnovni znesek pavšalnega zneska deli s štiri, kar naj bi odražalo to, da je bila sodba izvršena glede treh od štirih prejemnikov zadevnih nezakonitih pomoči, in nato pomnoži

s 6,24 %, da bi se upošteval tolikšen delež Baskije v španskem BDP. Osnovni znesek naj bi tako znašal 3,28 EUR. Nato naj bi bilo treba uporabiti enak koeficient resnosti in enak fiksni faktor „n“, kot je predlagan za denarno kazen. Višina navedenega osnovnega zneska naj bi bila tako enaka zmnožku 44,80 EUR in števila dni trajanja neizpolnitve obveznosti.

- 139 Kraljevina Španija predlaga tudi, naj se obdobje od vložitve ugovora nedopustnosti, ki ga je vložila v tej zadevi, do odločitve Sodišča o tem ugovoru za izračun pavšalnega zneska odšteje od števila dni trajanja kršitve.

2. Presoja Sodišča

- 140 Najprej je treba spomniti, da lahko Sodišče pri izvajanju pooblastila za odločanje po prostem preudarku, ki mu je podeljeno na zadevnem področju, denarno kazen in pavšalni znesek naloži kumulativno (zgoraj navedena sodba Komisija proti Grčiji z dne 7. julija 2009, točka 143).
- 141 Naložitev plačila pavšalnega zneska mora v vsakem posameznem primeru temeljiti na upoštevanju vseh bistvenih elementov, ki se nanašajo na značilnosti ugotovljene neizpolnitve obveznosti in na ravnanje države članice, na katero se nanaša postopek, ki se je začel na podlagi člena 260 PDEU. Ta člen v zvezi s tem podeljuje Sodišču široko pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, da odloči, ali je tako sankcijo treba naložiti (v tem smislu zgoraj navedena sodba Komisija proti Grčiji z dne 7. julija 2009, točka 144).
- 142 V tem sporu celota pravnih elementov in dejstev, ki so pripeljala do ugotovljene neizpolnitve obveznosti, kaže na to, da je za učinkovito preprečitev poznejših podobnih kršitev prava Unije treba sprejeti odvrtačen ukrep, kot je naložitev plačila pavšalnega zneska.
- 143 Sodišče je v teh okoliščinah pristojno, da pri izvajanju pooblastila za odločanje po prostem preudarku pavšalni znesek določi tako, da je po eni strani prilagojen okoliščinam ter po drugi strani sorazmeren z ugotovljeno neizpolnitvijo obveznosti in plačilno sposobnostjo zadevne države članice (zgoraj navedena sodba Komisija proti Grčiji z dne 7. julija 2009, točka 146).
- 144 Med dejavniki, ki jih je treba upoštevati glede tega, so elementi, kot sta obdobje trajanja neizpolnitve obveznosti po sodbi, s katero je bila ugotovljena, in teža kršitve (glej zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Italiji z dne 17. novembra 2011, točka 94).
- 145 Okoliščine, ki jih je treba upoštevati, so razvidne med drugim iz ugotovitev v točkah od 120 do 130 te sodbe, ki se nanašajo na trajanje in resnost neizpolnitve obveznosti. Tako je bilo ugotovljeno, da po eni strani neizpolnitev obveznosti traja več kot deset let od razglasitve zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji in več kot 22 let glede na dan sprejetja Odločbe 91/1 ter da po drugi strani ne bi smelo prihajati do večjih težav pri izvršitvi te sodbe, saj je bilo prejemnikov zadevnih nezakonitih pomoči malo, bili so poimensko navedeni, zneski, katerih vračilo je treba zagotoviti, pa so bili v tej odločbi natančno določeni.
- 146 Predloga Kraljevine Španije, ki je naveden v točki 139 te sodbe, ni mogoče sprejeti, saj preizkus Sodišča glede ugovora nedopustnosti, ki ga je vložila v tem sporu, nikakor ni povezan s trajanjem očitane neizpolnitve obveznosti.
- 147 Na podlagi vseh teh dejavnikov Sodišče meni, da je treba na podlagi pravične presoje okoliščin v tej zadevi pavšalni znesek, ki ga bo morala plačati Kraljevina Španija, določiti na 20 milijonov EUR.
- 148 Kraljevini Španiji je treba zato naložiti, naj Komisiji na račun „lastna sredstva Evropske unije“ plača pavšalni znesek 20 milijonov EUR.

VIII – Stroški

¹⁴⁹ V skladu s členom 138(1) Poslovnika se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. Komisija je predlagala, naj se Kraljevini Španiji naloži plačilo stroškov, in ker ta s predlogi ni uspela, se ji naloži plačilo stroškov. V skladu s členom 140(1) Poslovnika, ki določa, da države članice, ki so intervenirale v postopku, nosijo svoje stroške, je treba odločiti, da Češka republika nosi svoje stroške.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

1. Kraljevina Španija s tem, da na dan izteka roka, določenega v dodatnem uradnem opominu, ki ga je Evropska komisija 18. marca 2010 izdala na podlagi člena 260(2) PDEU, ni sprejela vseh ukrepov, potrebnih za izvršitev sodbe z dne 2. julija 2002 v zadevi Komisija proti Španiji (C-499/99), ki se nanaša med drugim na to, da se zagotovi, da podjetje Industrias Domésticas SA vrne pomoči, ki so bile z Odločbo Komisije 91/1/EGS z dne 20. decembra 1989 v zvezi s pomočmi, ki so jih španska centralna vlada in vlade več avtonomnih skupnosti dodelile skupini MAGEFESA, proizvajalki kuhinjskih pripomočkov iz nerjavnega jekla in malih električnih aparatov razglašene za nezakonite in nezdržljive s skupnim trgov, ni izpolnila obveznosti na podlagi člena 260(1) PDEU.
2. Kraljevini Španiji se naloži, naj Evropski komisiji na račun „lastna sredstva Evropske unije“ plača denarno kazen 50.000 EUR za vsak dan zamude pri izvedbi ukrepov, potrebnih za izvršitev navedene sodbe Komisija proti Španiji, od dneva razglasitve te sodbe do dneva izvršitve te sodbe Komisija proti Španiji.
3. Kraljevini Španiji se naloži, naj Evropski komisiji na račun „lastna sredstva Evropske unije“ plača pavšalni znesek 20 milijonov EUR.
4. Kraljevini Španiji se naloži plačilo stroškov.
5. Češka republika nosi svoje stroške.

Podpisi